

Objaśnienia do formularza załącznik do meldunku DG-1

Uwaga: W e-mailu każdy znak powinien zostać wpisany w odrębnej kratce.

Przykład wypełniania e-maila:

Z	E	N	O	N	.	K	O	W	A	L	S	K	I	@	X	X	X	.	Y	Y	Y	.	P	L						
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--	--	--	--	--	--

Zakres robót budowlano-montażowych prezentowany w załączniku jest analogiczny do przedstawionego w objaśnieniach do działu 1 miesięcznego meldunku DG-1.

Dział 1. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej (tj. robót, za które wystawiono faktury lub rachunki, niezależnie od tego, czy zostały zapłacone) wykonanej na terenie kraju siłami własnymi, tj. bez podwykonawców, według rodzajów obiektów budowlanych – bez należnego od tej sprzedaży podatku VAT.

W wierszu 01 w rubryce 1 należy podać wartość sprzedaży robót budowlano-montażowych zgodną z wartością wykazaną w dziale 1 rubryce 2 wiersz 02 meldunku DG-1.

Zakres robót budowlano-montażowych obejmuje:

1) **przygotowanie terenu pod budowę**, tj.: rozbiórkę oraz burzenie budynków i budowli, oczyszczanie terenu budowy, roboty ziemne (usuwanie głazów, kopanie rowów i wykopów, przywożenie lub wywożenie ziemi, roboty niwelacyjne, drążenie tuneli), przygotowanie terenów dla kopalnictwa odkrywkowego, osuszanie terenów budowlanych, roboty rozbiórkowo-porządkowe prowadzone dla uzyskania materiałów nadających się do dalszego zużycia, wykopy i wiercenia próbne mające na celu badanie mechaniki gruntu przed przystąpieniem do właściwych prac budowlanych;

2) **wznoszenie kompletnych obiektów budowlanych lub ich części oraz inżynierię lądową i wodną** tj.: roboty ogólnobudowlane dotyczące budynków lub budowli; montaż obiektów budowlanych z elementów prefabrykowanych; budowę obiektów inżynierii lądowej: mostów, wiaduktów, tuneli i przejść podziemnych, rurociągów przesyłowych i sieci rozdzielczej, sieci kablowej, linii energetycznych i telekomunikacyjnych napowietrznych i podziemnych; budowę dróg kołowych i szynowych (autostrad, ulic, placów oraz innych traktów komunikacyjnych dla pojazdów i pieszych, pasów startowych dla samolotów itd.); budowę boisk, bieżni sportowych, stadionów sportowych, pływalni i basenów kąpielowych, narciostad, torów saneczkowych, skoczni narciarskich itp.; budowę obiektów inżynierii wodnej: dróg wodnych, portów morskich i rzecznych, tam, wałów, grobli i zapór wodnych, systemów wodociągowych i kanalizacyjnych; wykonywanie konstrukcji i pokryć dachowych, instalowanie rynien i rur odprowadzających wodę, pokrywanie dachów (blachą, papą, dachówkami i innymi materiałami pokryciowymi), malowanie dachów; prace wymagające zastosowania sprzętu specjalistycznego – takie jak: zabezpieczanie budynków przed działaniem wody (roboty hydroizolacyjne); roboty górniczo-dolowe (drążenie szybów, otworów wentylacyjnych, podszybia komór i innych budowli górniczych dolowych), budowa fundamentów pod maszyny i urządzenia, wbijanie w ziemię pali i słupów, montowanie i spawanie konstrukcji stalowych, montaż i demontaż rusztowań z wyłączeniem ich wynajmowania, wiercenie studni;

3) **wykonywanie instalacji budowlanych** tj.: wykonywanie instalacji elektrycznych (okablowanie i instalowanie wyposażenia

elektrycznego i aparatury elektrycznej); zakładanie instalacji i urządzeń wodno-kanalizacyjnych; instalowanie: elektrycznych urządzeń grzewczych, alarmów przeciwpożarowych i elektrycznych urządzeń do gaszenia ognia, systemów alarmowych na wypadek włamania, anten i neonów; budowlane prace izolacyjne (zakładanie izolacji termicznych, dźwiękowych, wibracyjnych, roboty antykorozyjne i chemioudparniające, wykonywanie izolacji rur wodociągowych, grzejnych, bojlerów i przewodów wentylacyjnych); zakładanie: instalacji i urządzeń hydraulicznych i sanitarnych, instalacji i urządzeń gazowych, przewodów i urządzeń grzewczych, wentylacyjnych, klimatyzacyjnych i chłodniczych, systemów oświetleniowych i sygnalizacyjnych dróg, szlaków kolejowych, portów lotniczych i wodnych; montowanie: rozdzielni wysokiego napięcia, stacji transformatorowych, telekomunikacyjnych i radarowych; zakładanie instalacji i urządzeń gdzie indziej niesklasyfikowanych;

4) **roboty budowlane wykończeniowe** tj.: tynkowanie wewnętrzne i zewnętrzne budynków i budowli, roboty sztukatorskie; instalowanie elementów stolarki budowlanej (drewnianych, metalowych, z tworzyw sztucznych); budowa tymczasowych obiektów zagospodarowania placu budowy; wykonywanie szalunków drewnianych; układanie: płytek podłogowych i ściennych (np. ceramicznych, betonowych, kamiennych), parkietów oraz innych drewnianych pokryć ścian i podłóg, wykładzin podłogowych i linoleum; pokrywanie ścian i podłóg piaskowcem, marmurem, granitem itp.; malowanie: budynków od wewnątrz i na zewnątrz, obiektów inżynierii lądowej (łącznie z malowaniem znaków poziomych na drogach i parkingach); instalowanie okien, zakładanie pokryć szklanych, luster i innych elementów szklanych w budynkach; pozostałe prace wykończeniowe (np. zakładanie w budynkach i budowlach kominków, basenów, ornamentów i dekoracyjnych elementów metalowych).

W wierszu 01 rubryka 2 należy wykazać wydzieloną z rubryki 1 wartość tej części sprzedaży produkcji budowlano-montażowej, która dotyczyła robót o charakterze inwestycyjnym zgodną z wartością wykazaną w dziale 1 rubryce 2 wiersz 03 meldunku DG-1 sporządzonego za dany kwartał.

Uwaga: o tym czy roboty budowlano-montażowe mają charakter inwestycyjny decydują kryteria techniczno-ekonomiczne a nie finansowe.

Do robót budowlano-montażowych o charakterze inwestycyjnym należą roboty:

1) **realizowane w nowych obiektach** obejmujące:

- a) przygotowanie i zagospodarowanie terenu pod budowę,
- b) budowę (wznoszenie) lub odbudowę obiektów budowlanych (budynków, budowli, części budowlanej kotłowni, linii i sieci elektroenergetycznych, elektrotrakcyjnych i telekomunikacyjnych) wraz z robotami wykończeniowymi i montażem wewnętrznych instalacji i konstrukcji metalowych tych obiektów,

- c) roboty górniczo-dolowe i wiercenia związane z rozszerzaniem chodników w czynnych kopalniach wykonywane przez przedsiębiorstwa budowy kopalń;

2) realizowane w istniejących (użytkowanych) obiektach mające charakter przebudowy, rozbudowy (nadbudowy, dobudowy) **jeżeli w ich wyniku uzyskuje się przynajmniej jeden z niżej wymienionych efektów:**

- zmianę charakteru (przeznaczenia) obiektu,
- istotne zwiększenie jego pierwotnej wartości użytkowej,
- przystosowanie do zmienionych warunków użytkowania,
- wydłużenie okresu użytkowania obiektu,
- obniżenie kosztów eksploatacji lub poprawę jakości usług czy procesów produkcyjnych prowadzonych w obiekcie.

Do **robót o charakterze inwestycyjnym nie należą** roboty:

- remontowe polegające na:
 - odtworzeniu (przywracaniu) pierwotnego stanu (wartości technicznej i użytkowej) istniejących obiektów budowlanych (a jednocześnie, niestanowiące bieżących konserwacji tych obiektów),
- pozostałe** do których zalicza się:
 - roboty związane z konserwacją, tj. okresowym wykonywaniem robót niezbędnych do utrzymania obiektu budowlanego i jego otoczenia w należytym stanie technicznym, obejmujących likwidację przyczyn i skutków uszkodzeń mogących spowodować przedwczesne niszczenie obiektu lub jego elementów i urządzeń,
 - roboty rozbiórkowo-porządkowe prowadzone dla uzyskania materiałów nadających się do dalszego użycia,
 - roboty w zakresie budowy i rozbiórki obiektów tymczasowych na terenie budowy.

W **wierszach od 02 do 23** należy z wiersza 01 wydzielić odpowiednio wartość sprzedaży robót budowlano-montażowych (w tym robót budowlanych o charakterze inwestycyjnym) według rodzajów obiektów budowlanych – na podstawie Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych wprowadzonej rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1999 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB) (Dz. U. poz. 1316, z późn. zm.), tj.:

1) budynki mieszkalne (wiersz 02) obejmujące:

- budynki mieszkalne jednorodzinne (wiersz 03)**, tj.: samodzielne budynki jednomieszkaniowe, takie jak: pawilony, wille, domki wypoczynkowe, leśniczówki, domy mieszkalne w gospodarstwach rolnych, rezydencje wiejskie, domy letnie itp., a także domy bliźniacze lub szeregowe, w których każde mieszkanie ma swoje własne wejście z poziomu gruntu,
- budynki o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe (wiersz 04)**, tj.: budynki samodzielne, domy bliźniacze lub szeregowe o dwóch mieszkaniach oraz pozostałe budynki mieszkalne – o trzech i więcej mieszkaniach,
- budynki zbiorowego zamieszkania (wiersz 05)**, tj.: domy mieszkalne dla ludzi starszych, studentów, dzieci i innych grup społecznych, np. domy opieki społecznej, hotele robotnicze, internaty i bursy szkolne, domy studenckie, domy dziecka, domy dla bezdomnych itp.; budynki mieszkalne na terenie koszar, zakładów karnych i poprawczych, aresztów śledczych; budynki rezydencji prezydenckich i biskupich;

2) budynki niemieszkalne obejmujące:

- hotele i budynki zakwaterowania turystycznego (wiersz 06)**, tj.: budynki hoteli (hotele, motele, gospody, pensjonaty i podobne budynki oferujące zakwaterowanie, z restauracjami lub bez, a także samodzielne restauracje, bary i stołówki); budynki zakwaterowania turystycznego pozostałe (schroniska młodzieżowe, schroniska górskie, domki kempingowe, domy wypoczynkowe oraz pozostałe budynki zakwaterowania turystycznego),
- budynki biurowe (wiersz 07)**, tj.: budynki wykorzystywane jako miejsce pracy dla działalności biura, sekretariatu lub innych działalności o charakterze administracyjnym, np.: budynki banków, urzędów pocztowych, urzędów miejskich, gminnych, samorządowych, ministerstw itp. lokali administracyjnych; budynki centrów konferencyjnych i kongresów, sądów i parlamentów,
- budynki handlowo-usługowe (wiersz 08)**, tj.: centra handlowe, domy towarowe, samodzielne sklepy i butiki, hale używane do targów, aukcji i wystaw, targowiska pod dachem, stacje paliw, stacje obsługi, apteki itp.,
- budynki transportu i łączności (wiersz 09)**, tj.: budynki łączności, dworców i terminali, tj.: budynki lotnisk, budynki dworców kolejowych, dworców autobusowych i terminali portowych, budynki stacji kolejek górskich i wyciągów krzesełkowych; budynki stacji nadawczych radia i telewizji, budynki central telefonicznych, centra telekomunikacyjne itp., hangary lotnicze, budynki nastawni kolejowych, zajezdnie dla lokomotyw i wagonów, budki telefoniczne, budynki latarni morskich, budynki kontroli ruchu powietrznego, budynki garaży (garaże i zadaszone parkingi oraz budynki do przechowywania rowerów),
- budynki przemysłowe i magazynowe (wiersz 10)**, tj.: budynki przeznaczone na produkcję, np. fabryki, wytwórnie filmowe, warsztaty, rzeźnie, browary, montownie itp., zbiorniki, silosy i budynki magazynowe (zbiorniki na ciecze, zbiorniki na gazy, silosy na zboże, cement i inne towary sypkie, chłodnie i budynki składowe specjalizowane, powierzchnie magazynowe),
- ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze edukacyjnym, budynki szpitali i zakładów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej (wiersz 11)**, tj.:

– ogólnodostępne obiekty kulturalne (kina, sale koncertowe, opery, teatry, sale kongresowe, domy kultury i wielozadaniowe sale wykorzystywane głównie do celów rozrywkowych, kasyna, cyrki, teatry muzyczne, sale taneczne i dyskoteki, estrady itp.; budynki schronisk dla zwierząt, budynki ogrodów zoologicznych i botanicznych),

- budynki muzeów i bibliotek, tj.: muzea, galerie sztuki, biblioteki i centra informacyjne, budynki archiwów,
 - budynki szkół i instytucji badawczych (budynki szkolnictwa przedszkolnego, szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego, np. przedszkola, szkoły podstawowe, szkoły średnie, licea ogólnokształcące, licea techniczne itp.; budynki szkół zawodowych lub kształcenia specjalistycznego, budynki szkół wyższych i placówki badawcze, laboratoria badawcze, specjalne szkoły dla dzieci niepełno- sprawnych, ośrodki kształcenia ustawicznego, stacje meteorologiczne i hydrologiczne, budynki obserwatoriów),
 - budynki szpitali i zakładów opieki medycznej (budynki instytucji świadczących usługi medyczne i chirurgiczne oraz pielęgnacyjne dla ludzi, sanatoria, szpitale długoterminowego leczenia, szpitale psychiatryczne, przychodnie, poradnie, żłobki, ośrodki pomocy społecznej dla matki i dziecka, szpitale kliniczne, szpitale więzienne i wojskowe, budynki przeznaczone do termoterapii, wodolecznictwa, rehabilitacji, stacje krwiodawstwa, laktaria, kliniki weterynaryjne itp.; budynki instytucji ochrony zdrowia świadczące usługi zakwaterowania, z opieką lekarską i pielęgniarzką dla ludzi starszych, niepełnosprawnych itp.),
 - budynki kultury fizycznej (budynki przeznaczone dla imprez sportowych w halach, tj.: boiska do koszykówki, korty tenisowe, kryte baseny, hale gimnastyczne, sztuczne lodowiska itp. wyposażone w stanowiska, tarasy itp. przeznaczone dla widzów oraz w prysznic, szatnie itp. dla uczestników; zadaszone trybuny do oglądania sportów na świeżym powietrzu),
- g) pozostałe budynki niemieszkalne (wiersz 12), tj.:**
- budynki gospodarstw rolnych i budynki magazynowe dla działalności rolniczej, np. obory, stajnie, budynki inwentarskie dla trzody chlewnej, owczarnie, stadniny koni, przemysłowe fermy drobiu, stodoły, pomieszczenia do przechowywania sprzętu, szopy rolnicze, spiżarnie, piwnice do przechowywania wina, kadzie na wino, szklarnie, silosy rolnicze itp.,
 - budynki przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych (kościół, kaplice, cerkwie, meczety, synagogi itp.); cmentarze i obiekty z nimi związane, domy pogrzebowe, krematoria,
 - obiekty budowlane wpisane do rejestru zabytków i objęte indywidualną ochroną konserwatorską oraz nieruchome, archeologiczne dobra kultury (wszelkie obiekty budowlane bez względu na stan zachowania, ale niewykorzystywane do innych celów oraz nieruchome, archeologiczne dobra kultury),
 - pozostałe budynki niemieszkalne, gdzie indziej niewymienione (zakłady karne i poprawcze, areszty śledcze, schroniska dla nieletnich, zabudowania koszarowe, obiekty miejskie użyteczności publicznej, np. wiaty autobusowe, toalety publiczne, łaźnie itp.);

3) obiekty inżynierii lądowej i wodnej obejmujące:

- a) autostrady, drogi ekspresowe, ulice i drogi pozostałe (wiersz 13), tj.:**
- autostrady i drogi ekspresowe (autostrady i drogi ekspresowe międzymiastowe, w tym skrzyżowania i węzły wraz z instalacjami do oświetlenia dróg i sygnalizacji, skarpami i nasypami, rowami, ścianami oporowymi, urządzeniami bezpieczeństwa ruchu, pasami jezdni przeznaczonymi do parkowania i barierami ochronnymi, przepustami pod drogami i urządzeniami odwadniającymi drogi),
 - ulice i drogi pozostałe (drogi na obszarach miejskich i zamiejskich, w tym: skrzyżowania, węzły komunikacyjne i parkingi, np.: drogi, ulice, aleje, ronda, drogi gruntowe, drogi boczne, drogi dojazdowe, drogi wiejskie i leśne, ścieżki dla pieszych, ścieżki rowerowe, ścieżki do jazdy konnej, drogi i strefy dla pieszych) wraz z instalacjami do oświetlenia dróg i sygnalizacji, nasypami, rowami, słupkami bezpieczeństwa, przepustami pod drogami i urządzeniami odwadniającymi drogi,
- b) drogi szynowe, drogi kolei napowietrznych lub podwieszanych (wiersz 14), tj.:**
- drogi szynowe kolejowe, bocznicę; budowle i urządzenia przeznaczone do prowadzenia ruchu kolejowego (stacje, stacje postojowe, stacje rozrządowe itp.), urządzenia i instalacje do sterowania ruchem kolejowym (teletechniczne, informatyczne, energetyczne, oświetleniowe itp.),
 - drogi szynowe na obszarach miejskich (metro, sieć miejska na wydzielonej trasie, tj. linie tramwajowe); drogi kolei napowietrznych lub podwieszanych; budowle i urządzenia przeznaczone do prowadzenia ruchu (stacje, stacje postojowe, zajezdnie itp.); urządzenia i instalacje do sterowania ruchem: teletechniczne, informatyczne, energetyczne, oświetleniowe, bezpieczeństwa, przeciwpożarowe itp.,
- c) drogi lotniskowe (wiersz 15), tj.:** pasy startowe (w tym drogi startowe o nawierzchni sztucznej), pasy dróg kołowania (w tym drogi kołowania o nawierzchni sztucznej), nasypy, rowy odwadniające, instalacje sygnalizacji świetlnej, systemy oświetlenia nawigacyjnego oraz systemy awaryjnego zasilania, miejsca startu śmigłowców, place postoju samolotów,
- d) mosty, wiadukty i estakady, tunele i przejścia nadziemne i podziemne (wiersz 16), tj.:**
- mosty, wiadukty i estakady (mosty drogowe i kolejowe z wszelkiego rodzaju materiałów: metalowe, betonowe itp., estakady, mosty ruchome, wiadukty, mosty na drogach wiejskich i leśnych, mosty dla pieszych, kładki, mostki, włączając konstrukcje dróg na tych obiektach wraz z instalacjami oświetlenia, sygnalizacji, bezpieczeństwa i postoju),
 - tunele i przejścia podziemne (budowle podziemne przeznaczone do ruchu drogowego, kolejowego i pieszego wraz z instalacjami oświetlenia, sygnalizacji, bezpieczeństwa i postoju),
- e) budowle wodne (wiersz 17), tj.:**

- porty, przystanie i kanały żeglowne (budowle portowe - morskie, rzeczne i na jeziorach (nabrzeża, doki, baseny portowe, falochrony, mola, tamy (groble) portowe, pomosty itp.), kanały żeglowne, budowle rzeczne i na jeziorach (śluzy, mosty i tunele kanałowe), nabrzeża, uregulowane brzegi rzek i dróg wodnych, porty wojskowe, stocznie),
 - zapory wodne i podobne budowle do zatrzymywania wody dla wszelkich celów: produkcji energii w elektrowniach wodnych, irygacji, regulacji spławności, ochrony przeciwpowodziowej, groble, tamy, jazy, stopnie wodne i budowle zabezpieczające brzegi,
 - budowle inżynierskie służące do nawadniania i kultywacji ziemi (kanały irygacyjne i inne budowle związane z dostarczaniem wody dla celów kultywacji ziemi, akwedukty, budowle służące drenażowi i otwarte rowy drenażowe),
- f) **rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie elektroenergetyczne przesyłowe (wiersz 18)**, tj.:
- rurociągi przesyłowe do transportu ropy naftowej i gazu (rurociągi przesyłowe naziemne, podziemne lub podwodne do transportu produktów naftowych i gazu, rurociągi przesyłowe naziemne, podziemne lub podwodne do transportu produktów chemicznych i innych produktów, stacje pomp),
 - rurociągi przesyłowe do transportu wody i ścieków (rurociągi przesyłowe naziemne, podziemne i podwodne do transportu wody i ścieków, stacje pomp, stacje filtrów lub ujęć wody),
 - linie telekomunikacyjne przesyłowe (nadziemne, podziemne lub podwodne), systemy przekaźnikowe, sieci radiowe, telewizyjne lub kablowe, stacje przekaźnikowe, radary, maszty, wieże i słupy telekomunikacyjne i infrastrukturę radiokomunikacyjną,
 - linie elektroenergetyczne przesyłowe nadziemne lub podziemne, słupowe stacje transformatorowe (bez transformatorów) i rozdzielcze,
- g) **rurociągi sieci rozdzielczej i linie kablowe rozdzielcze (wiersz 19)**, tj.:
- rurociągi sieci rozdzielczej gazu naziemne i podziemne,
 - rurociągi sieci wodociągowej rozdzielczej (rurociągi sieci rozdzielczej wody, rurociągi sieci rozdzielczej gorącej wody, pary i sprężonego powietrza, studnie, fontanny, hydranty, wieże ciśnień),
 - rurociągi sieci kanalizacyjnej rozdzielczej i kolektory, oczyszczalnie wód i ścieków (wiersz 20);
 - linie elektroenergetyczne i telekomunikacyjne rozdzielcze (nadziemne lub podziemne) i instalacje pomocnicze (stacje i podstacje transformatorowe, słupy telegraficzne itp.), lokalne sieci telewizji kablowej i związane z nią anteny zbiorcze,
- h) **kompleksowe budowle na terenach przemysłowych (wiersz 21)** zawierające kompleksowe obiekty budowlane przemysłowe (elektrownie, rafinerie itp.), które nie mają formy budynku i obejmują:
- budowle dla górnictwa i kopalnictwa, eksploatacji złóż węglowodorów, eksploatacji kamieniołomów, żwirowni itp. (np. stacje załadownicze i wyładownicze, wyciągi szybkie itp.), budowle wytwórni gipsu, cementowni, cegielni, wytwórni materiałów budowlanych ceramicznych itp.,
 - elektrownie, tj. wodne lub ciepłne wytwarzające energię elektryczną (np. elektrownie opalane węglem, elektrownie atomowe), elektrownie napędzane wiatrem, budowle zakładów do przetwarzania paliwa nuklearnego, spalarnie odpadów,
 - zakłady chemiczne, tj.: budowle, będące częścią zakładów chemicznych, petrochemii lub rafinerii naftowych, urządzenia końcowe dla węglowodorów, koksownie, gazownie,
 - zakłady przemysłu ciężkiego, gdzie indziej niesklasyfikowane, tj.: budowle będące częścią terenów zakładów przemysłu ciężkiego (wielkie piece, walcownie, odlewnie itp.),
- i) **budowle sportowe i rekreacyjne (wiersz 22)**, tj.:
- boiska i budowle sportowe (zagospodarowane tereny sportowe przeznaczone do uprawiania sportów na świeżym powietrzu, np. piłka nożna, baseball, rugby, sporty wodne, lekkoatletyka, wyścigi samochodowe, rowerowe lub konne),
 - budowle sportowe i rekreacyjne pozostałe (wesole miasteczka lub parki wypoczynkowe oraz inne obiekty na wolnym powietrzu, np.: trasy i szlaki narciarskie, wyciągi orczykowe, krzeselkowe i kabinowe – zainstalowane na stałe, skocznie, tory saneczkowe, bobslejowe, pola golfowe, lotniska sportowe, ośrodki jazdy konnej, przystanie jachtowe oraz wyposażenie plaż i bazy sportów wodnych, ogrody i parki publiczne, skwery, ogrody botaniczne i zoologiczne, schroniska dla zwierząt),
- j) **obiekty inżynierii lądowej i wodnej pozostałe, gdzie indziej niesklasyfikowane (wiersz 23)**, tj.:
- obiekty inżynierii wojskowej, np. forty, blokhauzy, bunkry, strzelnice (poligony); wojskowe centra doświadczalne itp.,
 - obiekty inżynierii lądowej i wodnej, gdzie indziej niesklasyfikowane, łącznie z terenami wyrzutni satelitarnych; porzucone obiekty byłych terenów przemysłowych lub miejskich, wysypiska śmieci i miejsca składowania odpadów.